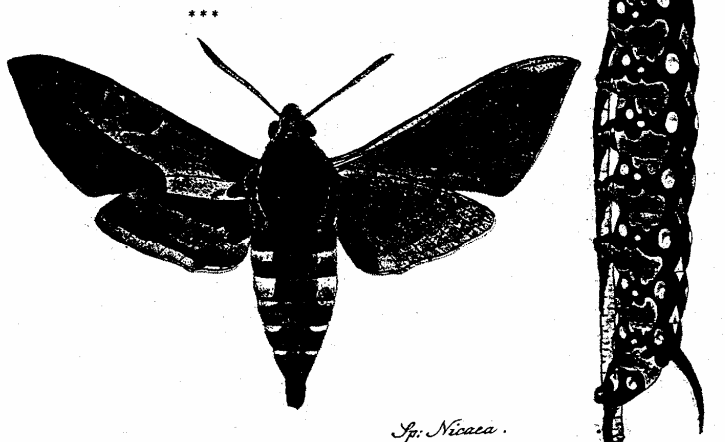

mációt hallanak azok, akik éppen ott vannak. Ezek közül az információk közül bizonyára sokakat érdekelne néhány, amely befolyásolhatná, vagy elősegíthetné a rovarászati tevékenységét tagtársainknak. Nem beszélve arról, hogy a vidéki tagjainkhoz sok esetben a RH juttatja el egy-egy esemény, tervezett út stb. híréit. Sok tagtársunk részt vesz nemzetközi konferenciákon, szimpoziumokon, ankétokon stb. Ezekről már hosszú hónapok óta nem hallunk híreket. Ugyancsak kevés a beérkező folyóirat és könyvismertető. Szinte csak baráti beszélgetéseken lehet hallani a tervezett gyűjtőutakról, expedíciókról, pedig ez is nagy érdeklődést kelthet tagjaink körében. Rovarászaink bejárják a világot, évente szinte minden kontinensen megfordulnak. Nagyon fontosak lennének azok az információk, melyek az adott terület viszonyaira, a legfontosabb tudnivalókra, a feltétlen szükséges dolgok, mint pl. a benzin, szállás stb. áraitra vonatkoznak. Nagyon várnánk vidéki tagtársaink leveleit is, hiszen ők is rovarásznak, utaznak, eredményeket érnek el, de közleményeik a RH-ban igen ritkán jelennek meg. Szívesen leközlünk minden rovarászati tárgyú hirdetést, csereajánlatot és címet. Keressék hát tagtársaink közleményeikkel a szerkesztőséget a MRT címén.

Rozner István

Rovarász Híradó

A Magyar Rovartani Társaság tájékoztatója megjelenik negyedévente
szerkeszti: Bölöni Zsolt, Nagy Barnabás és Rozner István
Szerkesztőség: Bölöni Zsolt
Magyar Természettudományi Múzeum,
Állattár, 1088, Budapest, Baross utca 13.
Telefon: 267-7100.
drótposta: bolint@zoo.zoo.nmmus.hu
Illusztráció - Sörensen (4), C. F. Freyer (5, 8, 9, 11 és 12), New's of the Lep. Soc. (7 és 10)

Rovarász Híradó

21. szám, 1997. november

150 éve született Horváth Géza

Horváth Géza, a poloskák világhírű kutatója, a magyar zoológia egyik legkiemelkedőbb alakja 1837 november 23-án született Csécsen (ma Čečejevce, Szlovákia). Gimnáziumi éveit Kassán töltötte, ahol kiváló tanárának hatására már korán magába szivta a természet szeretetét és az állatok megfigyelésének képességét. 13 éves korában kezdte el vezetni naplóját állattani megfigyeléseiről, amely tevékenységét azután élete végéig folytatta. Rendkívüli képességei abban is megmutatkoztak, hogy már ekkorra elsajátította a tót, német, francia, latin és görög nyelvet, és ezeken folyékonyan beszélt. Később még hat további nyelvet is megtanult.

Természettudományi kutatásaihoz az orvosi egyetemet tartotta a legmegfelelőbb előkészületnek, választása azért is esett Bécsre, mivel ott akkoriban a világ leghíresebb orvosprofesszorai oktattak. 1875-től a mai Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Forró községben járásorvosként kezd el dolgozni. Orvosi tevékenysége mellett bőven jutott ideje zoológiai kutatásokra és anyagi gondok sem terhelték. Forrói tartózkodása alatt írta meg első nagyobb közleményét, amelynek címe: „Magyarország bodobácssféleinek magánrajza”. E munka használhatóságát, magas színvonalát és sikeres voltát mi sem bizonyítja jobban, minthogy igen rövid idő alatt elkelt és a legtöbb példánya külföldi szakemberekhez került.

1880-ban fordulat következett Horváth Géza életében. A múlt század végén Észak-Amerikából egy veszedelmes kártevőt hurcoltak be Európába, a szőlő-gyökértetű (*Viteus vitifolii*) nevű fajt, amely rovar a levéltetvekhez tartozik. A kártevő gyorsan elterjedt hazánkban is, és mindenhol mértéktelen pusztítást végzett a szőlőültvényekben. Az akkori földművelésügyi miniszter a külföldön is jó hírnévnek

örvendő entomológust, Horváth Gézát bízta meg a veszély elhárítására szolgáló teendők elvégzésével. Ekkor alakult meg az „Országos Phylloxera-kísérleti Állomás”, amelynek igazgatója Horváth Géza lett, aki néhány év szakadatlan munkájával kidolgozta a kártevő elleni stratégiát és sikeresen vette fel a harcot a szőlőtetű ellen. A védekezés alapelve máig alkalmazott gyakorlattá vált: kötött talajon csak az amerikai alanyra oltott hazai szőlőfajták termesztetők sikeresen, itt a vegyszeres védekezés eredménytelen. Homoktalajokon ellenben a hazai alanyok is életképesek, ilyen helyeken az inszekticidok használatára nincs is szükség. Miután a filokszéra-kérdés megoldódott, 1890-ben megszűnt a Phylloxera-kísérleti Állomás, helyette megalakult a Magyar Királyi Rovartani Állomás, a későbbi Növényvédelmi Kutató Intézet Állattani Osztályának elődje., amely intézmény munkájában Horváth Gézának nélkülözhetetlen szerepe volt.

1895-től Horváth Gézát – a gyakorlati rovartan szolgálatában eltöltött 15 év után – a Magyar Nemzeti Múzeum Állattárának igazgatói székében találjuk. A Frivaldszky János halálával megüresedett állás végére a tudományos kutatás lehetőségét kínálta, valójában azonban számos adminisztratív és technikai kérdést kellett Horváth Gézának a zoológiai intézményben megoldania. Egyik fontos újítása volt, hogy megszüntette a gerinctelen állatok (mint pl. a rovarok) egyedi nyilvántartását, amely tevékenység a kutatók szinte minden idejét lekötötte. A gerinces gyűjteményekben kiselejteztette az ajándékozás révén bekerült számos értéktelen példányt, amelyek tudományos érték híján csak a helyet foglalták. Általában véve törekedett arra, hogy a különféle gyűjteményeket a hiányzó fajok példányaival kiegészítse és így a tudományos célokra alkalmasabbá tegye. Mintegy 15 év alatt nemcsak a saját kutatási területét képező poloskaanyag sokszorozódott meg, hanem az Állattár szinte minden gyűjteménye példátlan mértékben gyarapodott Horváth Géza fáradságot nem ismerő tevékenysége nyomán.

1923-ban Horváth Géza nyugdíjaztatását kérte, azonban továbbra is bejárta hivatalába és tudományos munkáját sem hagyta abba. Testi és szellemi frissességére jellemző, hogy 80 éves korában, 1927-ben Budapesten megszervezte a X. nemzetközi zoológiai kongresszust,

Pp. Cerisyi.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK

Kevesen írunk a Rovarász Híradóba Szeretném, ha a Tagság valóban magáénak érezné ezt a kis folyóiratot, ami azért született, hogy a Rovartani Társaság tagjai ne csak a Foliából ismerjék egymást. Gondoljunk csak bele, milyen sokat jelenthet üléseinkre csak ritkán feljutó vidéki tagtársainknak a Rovarász Híradó. Valamiképpen így velünk lehet, sőt akár diszkurzust is folytathat. Ezért szeretném, az ő nevükben is, ha minél többen küldénének anyagokat közlésre. A Híradó nem akadémiai lap, így mindenki írását lehozzuk. Csak abban az esetben tekintünk el a megjelentéstől, ha a tartalom, a hangnem vagy a mondanivaló nem egyezik a Társaságunk Szabályzatában foglaltakkal. Rövid szövegeket akár levélben is el lehet küldeni a Szerkesztőség címére, de örömmel vesszük, ha lemezen juttatják el (a tördelés WinWord 6.0 program segítségével készül). Hosszabb cikkeket mindenképpen floppy-n kérünk. Az alábbiakban egy-két mondat erejéig ismertetem a rovatokat. Kérek minden tagtársat, vegye a fáradságot, és tegye lapunkat színesebbé, hogy valóban figyeljük a postaládát: Megérkezett-e már az új Rovarász Híradó?

Cserebere-piac: Mindenféle cserével kapcsolatos dolgok, könyvek, entomológiai felszerelések hirdetése, aki keres valamit (szakkönyvet, valamilyen fajt tenyésztésre, stb.). Egyértelműen anyagi vonatkozású hirdetésekért az érintettekől a Társaság, megbeszélés szerint, szerény hozzájárulást kér a sokszorosítás költségeihez. Természetvédelmi törvényekbe ütköző hirdetést pedig nem közlünk.

Gyűjtőtutak: Ebben számolhatunk be terepmunkánkról, az azzal kapcsolatos élményeinkről. Ezek mindenkit érdekelnek.

Illusztrációk: Elsősorban olyan rajzokat várunk, amelyek fénymásolással jól sokszorosíthatók. Lehet saját rajz, vagy régi metszet reprodukciója, stb. Lehet verseket is küldeni!

Kiállítások: A rovatcím magáért beszél.

Konferenciák: Konferenciák, szimpóziumok beharangozója, szükséges információkkal.

Metamorfózis: Köreinkből eltávozott Tagtársaink méltatása, életútjuk ismertetése. Megemlékezhetünk olyan, épp elhunyt neves specialistáról is, akinek nevét Társaságunk tagjai közül feltehetően sokan ismerték.

MRT hírek: A Társaság életével kapcsolatos hivatalos információk.

Rovarász Csemege: Érdekesek, anekdoták, régi entomológiai írásokból részletek, stb.

Szakirodalmi Figyelő: Lehet könyv, folyóirat vagy akár érdekes újságicik ismertetése.

Vegyes Hírek: Minden aktualitás, ami a fentiekben nem kaphat helyet. pl. a régebben bőrzhírként szerepelt dolgok látogatók, stb.

Vezércikk: Tulajdonképp minden számnak kellene, hogy legyen. Ez a 19. számmal elmaradt, a 20. számmal pedig egy vers került a helyére. A vezércikk legyen mindig tematikus és abszolúte aktuális. Viselje szívén ne csak a Szerkesztőség, hanem a Választmány is. Sajnos a Szerkesztőket nem mindig csókolják homlokon a műzsák.

Bálint Zsolt

Ugyanaz...

Előzetes terveink szerint évente 4 alkalommal szeretnénk megjelentetni a Rovarász Híradót. Ez azonban csak úgy lehetséges, ha a tagtársaink ellátják cikkeikkel, közleményekkel a MRT-nak ezt a belső lapocskáját. Hiszen nem a szerkesztőknek kell újságróknak lenni, hanem a MRT egész tagságának. Klubestéken, baráti összejöveteleken, gyűjtőtutakon sok érdekes infor-

rat árusítottak... én azért gratulálok a kiállítás rendezésében részt vevő tagtársainknak.

Van egy idevágó viccem: Védett madaraink ezrével zabálják védett bogarainkat. – Szeretem a sült madarat, sült krumplival és kovászos uborkával (egy bogarász).

2. téma: Tagtársaink és szimpatizánsok jóvoltából a MRT javára felajánlott SZJA-juk 1%-a összesen 110 ezer Ft. Minden adakozónak nagyon köszönjük a támogatást. Ezt az összeget csak jelezte az APEH, de még nem kaptuk meg. Ez az összeg valószínűleg folyóiratunk nyomdaköltségére fordítandó. Az óvatos Választmány azonban egyelőre, nem véglegesen, csak 50 ezer Ft-ot szavazott meg a Folia nyomdaköltségére.

Ami nem hangzott el az ülésen, hogy ezt az összeget azonnal el kell költösköztetnünk, arról egy országos napilapban kell tájékoztassuk az ország lakosságát. Ki van ez találya! Az ezzel kapcsolatos bürokratikus előzményekről csak azért nem számolok be, mert akkor a MRT nagyon nehezen találna majd új titkárt, ha lejárt a mandátumom.

3. téma: Félreértett demokráciánkban a megélhetési bűnözés már a temetőikben jár a szó szoros értelmében. A Kerepesi-temetőben (ből) ellopták Bíró Lajos természettudósunk, néprajzkutatónk sírját. Az általunk nagyra becsült tudós földi maradványai valószínűleg az eredeti sírhely alatt nyugszanak, de fölötté ma egy igazi bozótos, fás dzsungel terpeszkedik. A temető vezetője készségesen felajánlotta a sír eredeti állapotának visszaállítását. A fekete márvány obeliszkkel felirattal, virággal összesen 100 ezer Ft-ért. Dr. Matskási István főigazgató (MTM) javaslatát ismerttettem a Választmány előtt. Tehát amennyiben több érintett szervezet, így pl. a MRT is közösen összeadnánk ezt a pénzt, akkor Bíró Lajos sírja ismét nagyságához méltó állapotba hozható. A sír helyreállítását a MRT Választmánya megszavazta. Az összeg előteremtésére külön gyűjtést szervezünk a tagság körében.

4. téma: A XX. Magyar Rovarászati Napok megrendezése. Az esemény november 28-29-30-án a szokásos helyszíneken lesz megtartva. Az anyagi ráfordítás mennyiségéről nem döntöttünk.

5. téma: Májusban felszólítottuk ötven tagtársunkat, hogy ha továbbra is tagjai kívánnak maradni társaságunknak, akkor fizessék be 3-4 éves tagdíjmaradásukat. Alapszabályunk értelmében ugyanis ha valaki két évig nem fizet tagdíjat, fel

kell erre szólítanunk, és ha ez után sem fizeti be tagdíját, automatikusan törölni kell tagságát. A tagdíjat néhányuk befizette, de sajnos 47 emberrel kellett törölnünk tagjaink közül, tagdíjhatáralékának be nem fizetése miatt.

6. téma: Új tagok felvétele. Szeretettel köszöntjük a MRT új tagjait: Dobos Zsolt, Karsai Dávid, Kassai Ferenc, Pintér András, Sidó Szabolcs, Varga Zoltán, Varga Csaba, Kiss Balázs, Makranczy György. A fiatalok felvételekor mindig zavarban vagyok, ha pl. jelzik, hogy nappali lepkekkel kívánnak foglalkozni. Egy-két fiatalnak felhívtam a figyelmét arra, hogy a nappali lepkek zóme védett, inkább foglalkozzon más csoporttal, de ma már nem figyelmeztetem őket. Ki tudja kiből lesz a későbbiekben kiváló kutató, annak ellenére, hogy a nappali lepkek védettek nálunk.

7. téma: A NKI-ből az utóbbi időben nem kapunk növényvédelmi híreket. Gondolom, egyik szerkesztőnk sértődöttsége nem tart sokáig, mert szerintem a Rovarász Híradó érdekében le is lehet váltani. Ebben sem döntött a Választmány, így továbbra sem kaptunk híreket a NKI-ből.

Podlussány Attila titkár

amelyre a világ minden részéről közel kilencszázan jöttek el. A siker olyan óriási volt, hogy szinte példa nélküli a kongresszusok történetében. A termékeny tudós szinte élete utolsó percéig dolgozott, hosszú és tevékeny élete 90 éves korában, 1937 szeptember 8-án ért véget.

Horváth Géza tudományos pályafutásának 70 éves átívelő korszaka alatt összesen 467 közleményt hagyott hátra maga után, amelyek 41 különböző folyóiratban valamint expedíciók eredményeit ismertető művekben láttak napvilágot. Munkáit egyfelől a rendkívüli sokoldalúság, másfelől pedig a körültekintő alaposág és gondosság jellemezte. Legfontosabbaknak talán a különböző poloska családoknak, alcsaládoknak valamint nemzetségeknek a monografikus ismertetését tekinthetjük. Mintegy kétezerre tehető azon taxonoknak a száma, amelyeket Horváth Géza újként vezetett be a tudományok történetébe, miközben számos, az ő nevét hordozó fajnevét tanúsítja a kortársak iránta való elismerését és tiszteletét. Elévülhetetlen érdeme, hogy 1884-ben elindítja a Rovartani Lapokat és 1910-ben kezdeményezésére megalakul a Magyar Entomológiai Társaság, amely később a Magyar Rovartani Társaság nevet veszi fel.

Horváth Géza számos egyéb tevékenysége mellett kiváló gyűjtő is volt, aki a Kárpát-medencében szinte mindenhol, ezenkívül Európában igen sok helyen, de Észak-Amerikában is járt. Szípkás rovarokból álló gyűjteménye, amelyet 1876-ban a múzeumnak ajánlódékozott, 42.000 példányt és közel háromezer fajt számlált, ugyanakkor nem elhanyagolható az a 16.000 bogárpéldány sem, amely szintén az állattári gyűjteményt gazdagítja. Tevékenysége igen sok elismerésre és kitüntetésre adott alkalmat, és igen nagy a száma azoknak a tudományos intézményeknek is, amelyek Horváth Gézát a soraikba levelező vagy rendes tagként beválasztották. Az alkalmazott rovarosan számára Horváth Géza a magyar szőlőművelés újrateremtője, a magyar szőlő és a magyar bor megmentője, akit a magyar szőlősgazdák 80. születésnapja alkalmából a megiszttelő „Pater viticulturae novae Hungariae” címmel ruháztak fel.

Szél Győző

* Megjelent 1997 októberében, a Múzeumbogár III/3-as számának mellékleteként.

VEGYES HÍREK

Bogárvendégek

Ideén nyáron és ősszel az MTM Bogárgyűjteményének vendége volt Piotr Białooki (Sopot, Lengyelország) ormányosbogárász, Kiyoshi Ando (Osaka, Japán) gyászbogárász, Wolfgang Schawaller (Stuttgart, Németország) gyászbogárász, valamint Derek S. Sikes (Storrs, Connecticut, USA), aki a Föld temetőbogárainak (*Nicrophorus* és *Ptomascopus*) revízióját és adatbázisát készíti.

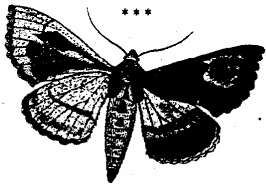
Merkli Ottó

ROVARÁSZ CSEMEGE

Apróság, de nekem jól esik...

Mikaél Sörensson (1997, Systematic Entomology 22: 257-283) szencziációnak tekinthető bogárnevet és -fajt írt le Svédországból és Finnországból. A *Baranowskiella ehnstromi* nevű paránybogár (Ptiliidae) a Nanosellini nemzetség tagja, ahová a Föld legkisebb bogarai tartoznak. Ezt a csoportot eddig csak Amerikából ismertük, az új faj az első óvilági képviselője. Számos egyedi bélyege van, amelyek az egész családban, de az egész Staphylinioidea családsorozatban ismeretlenek: ilyen pl. a középső csipőn kialakult zseb (*mycangium*), mely gombaspórák tárolására szolgál, illetve a szárnyfedő alsó felszínén kialakult cirpelszerv. A mindössze 0,5 mm hosszú bogár a *Phellinus conchatus* nevű taplógomba csöveiben él, és egész éven át (télén is) aktív. Nem kizárt, hogy Magyarországon is előfordul. Bogarászaink számára tehát adott a feladat.

Merkli Ottó

Növt. *Orientalia*

SZAKIRODALMI FIGYELŐ

Síma gombabogarak

1995-ben jelent meg, s ideén májusban az MTM Bogárgyűjteményébe is eljuttott Fernando Angelini „Revisione tassonomica delle specie paleartiche del genere *Agathidium* Panzer (Coleoptera: Leiodidae: Agathidiini)” című 485 oldalas monográfiája. A kötet a szerző ajándéka, aki a legjobb specialista emek a nehéz és nem igazán közkedvelt bogárcsoportnak. (Kiadó: Museo Regionale di Scienze Naturali, Torino. ISBN 88-86041-11-X)

Merkli Ottó

Folia Musei Historico-Naturalis Bakonyiensis Megjelent a Bakonyi Természettudományi Múzeum Közleményei 1993/12 kötetében. Ebben hét rovartani tárgyú közleményt találunk.

- Dr. Tóth Sándor: Emlékezés Dr. Tóth Lászlóra (1937-1992) c. cikke, melyben ismerteti a budapesti Természettudományi Múzeum korán elhunyt neves rovarászának életútját, a „Bakony Természeti Képe” kutatási programban végzett munkáját, és végül közli a bakonyi témájú 42 dolgozatának bibliográfiáját.
- Dr. Harmat Beáta: A Bakony-hegység Nabidae, Reduviidae és Pyrrhocoridae faunájának alapvetése (Heteroptera) c. dolgozata bemutatja a nevezett poloska családok fajainak bakonyi előfordulásait. A dolgozatot néhány térkép egészíti ki, amely néhány érdekesebb faj elterjedését mutatja be.
- Szalóki Dezső tagtársunknak két nagy közleménye szerepel a kötetben. Az egyik: A Bakony hegység lágystű bogarai (Coleoptera: Malacoedermata), melyben 9 bogárcsalád 114, a hegységből kimutatott fajának lelőhelyadatait, állatföldrajzi elterjedését és élőhelyeit tárgyalja, mindezt kiegészíti néhány érdekesebb faj magyarországi elterjedési térképével. A tárgyalt fajok közül egy új a magyar faunára (*Malthinus fascialis* Thomson, 1864), további 11 faj pedig a Bakony hegységre nézve bizonyított újnak. Szalóki Dezső másik dolgozata: Adatok a Bakony Tenebrionoida faunájához (Coleoptera). Ebben a szerző 12 gyászbogáralkatú bogárcsalád 160 fajának bakonyi

- Die Südböhmische Entomolog. Börze. – Ideje: 1997.XI.29. és 1998. III. 28. Helye: Caske Budejovice, Kulturhaus Vitava, F. Ondricka Strasse 46. Megközelíthető 9 és 14 autóbusszal, Belépődíj 20 KC., asztal 150 KC. Szervező: Zdenek Hanc, Prazská 53, 37004 Ceské Budejovice, tel: 038/34182, Tschechische Rep.
- 2. Internationalen Insektenbörse (Insekt-Exhibition) in Leipzig – Ideje: 1997.XI.30., vasárnap, 9.00–17.00-ig, helye: Lipcse Town Center, Jahnalle 59. Szervező: Sabine Steinke, Palzstr. 42, 58730 Fröndenberg, Germany. Fax: 02377/6585, tel: 02377/6621.
- Entomologická Burza v Pardubicích – Ideje: 1998.I.10., 8.00–14.00-ig. Helye: V Prostorách L, Klubu na Olsinkách, Stolbova ulice. Belépődíj 25 KC, asztal: 200 KC. Szervező: Morpho v.o.s., P.O.Box 25/53003 Pardubice, tel/fax: 40/667 0773.
- POLYXENA Entomologische Börse – Ideje: 1997.XI.22., 8.00–15.00-ig. Helye: Breclav (Lundenburg), Dum Kultury (Haus der Kultur). Belépő: 20 KC, gyerek: 10 KC, Asztal: 120.KC.
- Internationale Insektentage-Insektenbörse, Prága 1998 – Tavasz borze ideje: 1998.III.7., 10.00–17.00 és 1998.III.8. 8.00–13.00-ig. Az őszi borze ideje: 1998.X.3., 10.00–17.00-ig és 1998.X.4., 8.00–13.00-ig. Helye: Prága 2, Národní Dum – UKDZ, Námesti Miru 9. Megközelíthető: Metro A vonal Námesti Miru állomás, vagy 4, 16, 22, 34-es villamossal. Szervező: ENTO-TERRA, Vladislav Maly, P.O.Box 27, 128 00 Praha 2, Tel: 42/2/29 36 74.

Retezár Imre

CSEBETÉRE-PIAC

Eladó

12 darab szabvány méretű, jól záródó rovardoboz, béles nélkül. 1000 Ft/db. Érdeklődni lehet este hat óra után Benedek Balázsnál, tel: 06/22/335-264

1997. október

Rovardobozok

Szabvány méretű (40 x 50 x 6,6 cm), lakkozott, üvegezett rovardobozok megrendelhetők: Fábán György, 1195 Budapest, József u. 83. I. 5. Tel.: 282-2163. Ár: 2600–3700 Ft.

1997. november

A TITKÁR ROVATA

1997. október 10-én a MRT Válaszmánya ülést tartott. A fontosabb témák:

1. téma: Vászolyon szarvasbogarat árusítottak. Levelet kaptunk a Közép-dunántúli Természetvédelmi Igazgatóságtól, melyben felhívták a MRT figyelmét a törvénysértésre, kioktattak bennünket, mellékeltek a védett fajok jegyzékét, mintha mi nem lennénk tisztában azzal, hogy az a szerencsétlen szarvasbogár védelemre szorul. Tűves az a törvény sugallta gondolat, hogy a gyűjtők pusztítják ki a fajokat. "Gyűjtéssel nem lehet kiirtani egy fajt" (idézet dr. Kaszab Zoltántól). Az életterének megszüntetésével viszont igen. Ha a tölgyerdőt nem vágják ki, ha a tölgyerdő helyére tölgyerdőt telepítenek, és hagyják az erdőt legalább 100 évig fejlődni, akkor a szarvasbogarat nem kell védeni. Szeretném, ha a tisztelt Természet- és Környezetvédelmi Hatóságok inkább azzal foglalkoznának, hogy érdeinket ne vágják tarra, ne gyűjtsék fel, ne permetezzék méréggel, ne hordják tele szeméttel, védett területeinket pedig ne privatizálják, ne tekintsek idegenforgalmi látványosságnak és onnan ne csak a gyűjtőket, hanem minden embert tiltanak ki. Ha ezt megvalósították, annyi lesz majd a szarvasbogár, hogy senkinek sem lehet majd eladni. Az erősen vitatható, rovarfajok védelméről szóló törvényt a MRT véleményének megkérdezése nélkül alkották. Sajnos a rossz törvény is törvény, tehát minden állampolgárnak tisztelnie kell, így a MRT tagjainak is. A Válaszmány döntése alapján az érintettek kerjük, hogy a jövőben a kiállításainkon ne árusítsanak szarvasbogarat. Természetesen a levélre egy nyájas hangvételű válaszlevelet küldtünk a békeség kedvéért. Befejezve e témát, tehát nem az volt a lényeg, hogy Vászolyon egy magas színvonalú kiállítást rendeztek tagtársaink, hanem, hogy szarvasboga-

A második brazilai gyűjtőexpedíció

1996. december 12. és 1997. február 12. között braziliai (Amozónia, Tocantins állam, Porto National) rovargyűjtő úton vettem részt. A városi egyetem meghívásának tettem eleget, négy évvel ezelőtti utam folytatása képpen. A város körüli területekre az ún. Central Brasil típusú őserdők és az amazonasi magas-erdők találkozási zóna jellemző. Nehel nagykiterjedésű "serrato" – azaz savanna – jellegű területekkel tarkítva. A nagy októberi-novemberi rovarrajzást lekésve, igen kemény munkát igényelt minden egyes bogár és lepke megfogása. A hazáhozott anyag a pécsi Janus Pannonius Múzeum Természettudományi Osztályának gyűjteményében található, még preparálatlan formában. Az armagy igen fajgazdag rovarvilágon kívül kiváltképpen a Tocantins folyó szigetén rendkívül gazdag hullófaunára figyeltem fel. A rosszul választott időpont és az expedíció alatt történt balesetek miatt összehasonlíthatatlanul gyengébb eredménnyel járt ez az út, mint az első expedíció.

Sár József

VEGYES HÍREK

A prágai rovarbörze

Az idén is a több évtizedes hagyományoknak megfelelően október első hétvégéjén került megrendezésre az őszi prágai nemzetközi rovarbörze a szokott helyen. Az érdeklődés most is óriási volt, mind a kiállítók (a rendkívül magas 12.000 Ft/asztal ellenére), mind a látogatók számát illetően (a napi belépő 300 Ft volt). A több ezer érdeklődőtől az első órákban szinte mozogni sem lehetett. A két nagy teremben lebonyolított rendezvény megmutatta, hogy nagyságát és szakmai színvonalát illetően Európában kétségtelenül a legrangosabb rovarbörzének számít. A nagyszámú hazain kívül főleg német, orosz, ukrán, olasz, francia és természetesen magyar rovarász vett részt a börzén. A rovarkinálat rendkívül nagy volt, sok kínai, távolkeleti, középázsiai stb. anyag volt látható. A kereskedőknél a nagy, mutatós trópusi rovarok széles skálája volt megtalálható, viszonylag elfogadható áron.

Retezár Imre

A frankfurti rovarbörze

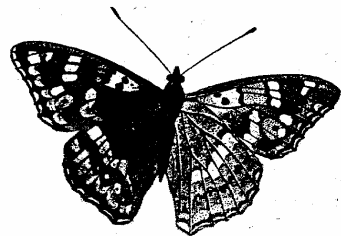
Frankfurtban is a hagyományoknak megfelelően november első hétvégéjén rendezték meg az Entomologischer Verein „Apollo” századik jubileumi börzéjét. Az érdeklődés itt is nagy volt, bár közel sem érte el a prágait. Valamennyi asztal már korábban elővételben elkelt (itt egy asztal ára 20 DEM volt, a két napra szóló belépő pedig 7 DEM). A rovarkinálat elsősorban trópusi anyagban volt nagy, a prágainál magasabb áron, a vásárlási kedv pedig mérsékelt volt, főleg lepkék iránt érdeklődtek. A börzén jelenlévő kereskedők a gyűjtő- és preparálóeszközök egész arzenálját vonultatták fel, és hatalmas szakkönyv kínálatot (főleg lepidopterológiai tárgyú) fájditották a kispénzű rovarászok szívére.

Retezár Imre

Börzeinformációk

December 6-án, szombaton kerül megrendezésre a pozsonyi rovarbörze a szokott helyen.

- Int. Bourse Ent. de Paris, Juvisy – Ideje: 1998. IX. 26-27. Szervező P. Arnaud, tel: 33/160752786.
- Bourse Int.d'Ent. de Genève – Ideje: 1998. IV. 25-26. Szervező: A. Lüthi, tel: 22/7825708.

Pap. Melis.

előfordulását tárgyalja, bemutatva a lelőhelyeket és a fajok élőhelyeit. A mellékelt táblázatokban összehasonlítja a Kárpát-medencében, Bátorligeten, és két Nemzeti Parkban, valamint a Bakonyban gyűjtött fajok számát, áttekintést ad a bogárcsaládok és fajok fauna-kistájankénti megoszlásáról.

- Kutasi Csaba: A Bakony-hegység területére új futóbogárfajok (Carabidae) Veszprémvársány környékéről c. közleményében bemutatja a gyűjtések során előkerült 5 újabb bakonyi fajt. Ezek: *Carabus marginalis* Fabricius, 1794, *Bembidion subcostatum javurkovae* Fassati, 1944, *Ophonus schaubergerianus* Puel, 1937, *Harpalus quadripunctatus* Dejean, 1829 és *Abax carinatus* Duftschmid, 1812.
- Fazekas Imre: A Tihanyi Tájévédelmi Körzet lepkefaunája (I.). Faunisztikai alapvetés. (Lepidoptera) c. munkájában 45 lepkecsalád 954 fajt mutatja ki a Tihanyi-félszigetről. Ezek közül a *Homoeosoma inustellum* Ragonot, 1884 és a *Phycitodes inquinatella exustella* Ragonot, 1888 új faj a magyar faunában.
- Ábrahám Levente: A Tési-fennsík nagylepkefaunájáról (Lepidoptera) c. dolgozata 588 nagylepke faj gyűjtési adatait mutatja be. Ez a szerző által a területen gyűjtött 13.645 példány feldolgozásából származik. A mellékelt táblázatból megtudhatjuk a fajok és példányok családonkénti megoszlását is.

Rozner István

KIÁLLÍTÁSOK

Gigantilus rovarok a Globe Színházban

December 15-ig még megtekinthető a Globe Színház és a Magyar Természettudományi Múzeum közös kiállítása a Városligetben (1146 Budapest, Városligeti krt. 1., naponta 10-18 óráig. Tel: 343 4251). A japán Kokoro cég által készített, 40-200-szoros nagyítási öt teljes rovarmodell (imádkozósáska, botsáska, vándorsáska, hernyó, és verekedő atlaszbogarak) mellett szünnyog, méh és szitakötő fejnagyított feje is látható, valamint a lárvabőrökből kibúvó kifejlett szitakötő, illetve interaktív játékok. A szövegek tudományos alaposágát a Múzeum biztosította, s

a Múzeum egy több ezer példányból álló rovarkiállítás is készített a modellek mellé. A zömmel trópusi, de emellett védett és Vörös Könyves hazai rovarokból, fényképekből, képeslapokból és tablókából álló seregszemle látványosságban semmivel sem marad el a modellektől. A mozgó rovarmodellek decemberben egy másik európai városba költöznek, a rovarkiállítást azonban a Múzeum átvizsi a Ludovika téri kiállítóépületébe, ahol még legalább fél évig látható lesz.

Belépőjegy ára:

	hétköznap	hétvégén
Felnőtt	350 Ft/fő	450 Ft/fő
Gyerek	280 Ft/fő	380 Ft/fő
Csoportos gyerek	250 Ft/fő	350 Ft/fő
(minimum 20 fő esetén)		

Merkl Ottó

Natura Napok '97

A köbányai Patak István Művelődési Házban rendezték meg október 12-én az immár rendszeressé váló NATURA NAPOK '97 rendezvényeit. A Művelődési Házban működő Herman Ottó Biológiai Kör, melynek tagjait szinte kivétel nélkül a Magyar Rovartani Társaság tagjai alkotják, szintén csatlakozott a rendezvényhez. Cserenappal egybekötött kis-kamarakiállítást rendeztek a tagok rovargyűjteményeiből. Szalóki Dezső tagtársunk bemutatta az idén nyáron is megrendezett vászolyi rovarkiállításon szereplő anyagát. Így Köbányán is megtekinthettük magángyűjteményének a kiváló Meloidae, Lamellicornia stb. anyagából készült válogatását. Élő és preparált trópusi saskák ejtették bámulatba a látogatókat Végh László tagtársunk jóvoltából. Rozner István a palearktikus lemezescsapú és diszbogár gyűjteményéből mutatott be néhány látványos példányt, és a skorprió és rovarpók gyűjteményéből egy dobozra valót. A terembe tévedt látogatók gyönyörködhetnek a szin pompás trópusi pillangók látványában is, de a klub tagjai bemutatnak más lepkéket is a gyűjteményeikből. Cserékre is nyílt alkalom, és természetesen egy kis kötetlen beszélgetésre.

Rozner István

Vászoly '97 – Rovarkiállítás

Mint arról a korábbi számunkban is hírt adtunk, ez évben is megrendezésre került a balaton-felvidéki Vászoly községben „Pillangóktól az óriásbogarakig – Vászolytól a trópusokig” c. rovarkiállítás június 14-től augusztus 17-ig. Ez már a 15. kiállításom volt, melyek közül az utolsó négyet már Retezár Imrével közösen rendeztük. Ugyancsak mi láttuk el a tárlatvezetés feladatát is a kiállítás időtartama alatt. A kiállításon a MRT 9 tagjának gyűjteményéből mutattuk be az alábbi anyagokat:

- Fábán György: Válogatás a világ szendereiből (Sphingidae) – 3 doboz
- Gaskó Kálmán: Válogatás a világ nagy cinceiből (Cerambycidae) – 2 doboz
- Dr. Medvegy Mihály: Válogatás a világ legszebb és legnagyobb bogaraiból (Pl. Titanus giganteus, Dynastes hercules, Goliathus giganteus) – 6 doboz
- Dr. Marosi Pál: Válogatás a világ legszebb és legnagyobb méretű lepkéiből – 12 doboz

- Pál János: Néhány kihalt állat festménye és rovarillusztrációk – 18 darab
- Retezár Imre: Kaukázus nagy futóbogarai (köztük az általa leirt új taxonok bemutatása), válogatás a világ nagy futóbogaraiból, Vászoly környékének rovarvilágából – 10 doboz. 4 darab ismertető tábla: Magyar Rovartani Társaság, „Memento-tábla” a világot fenyegető ökológiai katasztrófáról, faunakutatás a Balatonfelvidéken és Kaukázusi-poszter.
- Szalóki Dezső: Cetoninae, Meloidae és Tenebrionidae válogatások – 2 doboz
- Dr. Szentkirályi Ferenc: Rovarvilág képes levelezőlapokon – 8 darab poszter
- Végh László: Magyarországi rovarrendek bemutatása (kiegészítve néhány trópusi példánnyal) 83 doboz, – egyéb izeltlábúak (Pókszabásúak, száz- és ezerlábúak) – 2 doboz, – szöveges ismertető a rovarvilágról és a rovarok rendszertanáról – 23 tábla, – nagyított színes lepkéforók – 2 tábla, élő óriás botoska tenyészet – 1 ketrec, – szak-könyvek és preparáló eszközök.

Összesében a kiállításon 120 rovardobozban mintegy 15.000 példány volt látható. A kiállítást 8014 személy nézte végig, főként a Balaton-parti üdülők, sok külföldi látogató, így németek, hollandok, franciák, finnek stb. is megtekintette a bemutatott anyagot. Külön öröm volt számomra, hogy június 29-és a MRT 40 tagja is meglátogatót bennünket. Reméljük, hogy az elkövetkezendő további „vándorkiállításainkon” további MRT tagok is csatlakoznak ehhez a bemutató – népszerűsítő rendezvényünkhöz.

Végh László

GYŰJTŐUTAK

Az 1997. évi második erdélyi gyűjtőutunk. Ez év július 6-19. között szerveztük meg az idei második erdélyi gyűjtőutunkat. Két gépkocsival a következő tagtársaink vettek részt ebben: Horváth Edit, Podlussány Attila, Podlussány Erzsébet, Podlussány Lajos, Rozner István, valamint a sepsiszentgyörgyi Székely Nemzeti Múzeum Természettudományi Osztályának vezetője Kocs Irén tagtársunk. Utunk először a jól bevált homoródfürdői házba vezetett, melyet a Kocs család

már évek óta gyűjtőbázisként a rendelkezésünkre bocsát. Az első gyűjtéseket Hargitafürdőn végeztük. Élményünket nagyon lerontotta, hogy a Tolvajos-tetőn üzemelő kaolinbánya a szabadban tárolt, és így a természetes vizeknek, a csapadéknak kitett kaolinját sárga iszapként a Tolvajos patak hosszú kilométereken át szállítja és szennyezi a környezetet. Annál nagyobb örömet jelentett a szép hargitai fenyvesekben történt gombagyűjtés, amelynek eredménye egy nagy fábos rökagomba volt vacsorára. Következő utunk a Görgényi-havasokba vezetett. Célunk a Szencsed-patak felső folyása környékén lehetőség szerint egy hosszú sorozatot begyűjteni az éppen leírás alatt lévő tudományra nézve új ormányosbogár fajból, hogy kellő számú típuspéldány kerüljön a gyűjteményekbe. Kocs Irén és Podlussány Attila fáradhatatlan és szívós talajrostalásának eredményeképpen, mintegy 40 példányt sikerült begyűjteni az új fajból.

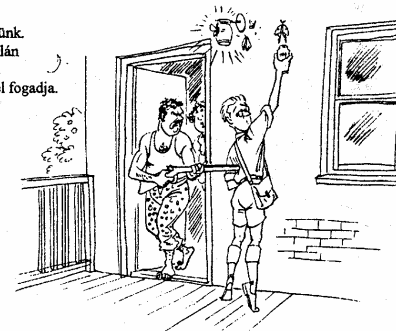
Három napos gyűjtőút következett ezután Hargita megye északi részére, a Kelemen-havasokba, Bélbor környékére. Ezen a részen még nem gyűjtöttünk az elmúlt években, így több érdekes bogár és lepke került a gyűjtött anyagba. A következő napokban bázist változtattunk, és átköltöztünk Kovászna megyébe, Sepsiszentgyörgyre. Innen mentünk fel a Háromszéki-havasokba, Kommandó környékére, hogy majd a szépséges

Bászka-patak völgyében végezzünk gyűjtéseket. A felfelé vezető út igen csak igénybe vette a gépkocsikat, ami a sok-sok fárónköt szállító teherautó „útjavításának” számlájára volt írható. Ugyanis két éve óriási vihar tört rá a környékre, aminek az lett a következménye, hogy a sudár fenyvesekkel borított hegyoldalak kidőlt fenyőtörzsek kusza szövevényévé változtak. Azóta vágják, tisztítják és hordják el a rönköket. Leküzdve a nehézségeket, ismét eredményes gyűjtésbe kezdtünk, melynek célja egy másik tudományra nézve új ormányosbogár faj befogása volt. A rostalások révén több, mint 50 példányból lehet majd paratípus. A székelyföldi gyűjtőutak után hazafelé fordítottuk gépkocsijaink orrát. Meglátogattuk a nagyszombeni Drukenthal Múzeumot, ahol találkoztunk az ott dolgozó Zombori Lajos tagtársunkkal, aki hasznos útmutatást adott a Szebeni-havasok közelben lévő táborhelyeire vonatkozóan. Így kerültünk Kisdisznód község környékére, az Ezüst-patak völgyébe, ahol egynapos bogarászást folytattunk. A következő napokban az Erdélyi Érc-hegység és a Bihar-hegység következett, kevés gyűjtéssel, mert az időjárás közbeszólt. Az eső szabályosan kimosott bennünket a hegyekből, így nem volt más hátra, mint befejezni ezt az eredményes, és sikeres gyűjtőutat.

Rozner István

Az éjszakai lepkészés veszélyei:

Sok ritka fajt a közvilágítás lámpáiról gyűjtünk. Így, a tapasztalt rovarász, a saját házának falán lévő lámpához érkező izelt- és nem izeltlábú vendégeket, megkülönböztetett figyelemmel fogadja.

Kolléga, jobb lenne, ha arról a példányról önként lemondana...